

РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗРОБКУ І ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ (ЕЗНП)

Сахно О.В. кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри
технологій навчання, охорони праці та дизайну БІНПО ДВНЗ УМО
НАПН України (м. Біла Церква Київської обл.)

Майбутнє будь-якої країни визначається системою освіти, яка в ній існує. Інтеграція України у світовий простір, створення мережі інформаційного забезпечення освіти та науки мають значний вплив на освітні процеси в державі. Викликом часу є запровадження та ще більш активне використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській, навчально-виховній, фінансово-господарській діяльності навчальних закладів.

Без використання ІКТ неможливо забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх учнів та слухачів, а кожен педагог повинен уміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і потреб навчально-виховного процесу, використовувати комп'ютерну техніку. Основними критеріями ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі є вже не наявність певної кількості комп'ютерів, а створення єдиного інформаційного простору та уміння педагогічного персоналу використовувати ІКТ у власній педагогічній діяльності.

Процес розвитку професійної ІКТ-компетентності педагога, повинен відбуватися у двох напрямках. Перший – це підвищення якості й рівня загальної підготовки в галузі ІКТ, оскільки знання в цій галузі, зважаючи на темпи її розвитку, досить швидко застарівають, з'являються засоби з більшими можливостями, якісно нові, а отже, набагато ефективніші. Другий напрям – це підготовка викладачів до використання ІКТ у навчально-виховному процесі (НВП) з огляду на особливості кожного навчального предмета і професійні потреби педагогічних працівників різних спеціальностей, іншими словами –

створення умов для розвитку профільної професійної ІКТ-компетентності педагога ПНЗ.

Кафедра «Технологій навчання, охорони праці та дизайну» проводила моніторингові дослідження стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальних закладах профтехосвіти.

Опитування охопило 143 респонденти із 10 навчальних закладів, розташованих у сільській місцевості та у місті. Серед них: викладачі та майстри виробничого навчання. Попередні опрацьовані результати моніторингу подаємо нижче.

Переважає більшість педагогічного персоналу (33,7 %), які брали участь у моніторингу, мають вік 40-49 років. Педагоги, яким понад 60 років, у місті становлять 10 відсотків опитаних, у сільській місцевості – 4,5 %. У сільській місцевості педагогів, яким менше 30 років, удвічі більше, ніж у місті (13,5 % і 5,6 % відповідно).

Моніторинг дозволив визначити, що 67,3 % кабінетів педагогів не забезпечені технікою, у 30 % кабінетів є комп'ютери, 9 % – проектор, 8,5 % – принтер, 7,5 % – сканер та Інтернет.

Важливим є питання рівня кваліфікації викладачів щодо володіння сучасними засобами ІКТ. Переважає більшість педагогічного персоналу проходили підготовку та підвищення рівня кваліфікації на курсах підвищення кваліфікації – 62,6 %, 32 % – на курсах комп'ютерної грамотності, 2 % – шляхом самонавчання, 3,4 % – не проходили взагалі. Серед опитаних лише 6,5 % мають міжнародний сертифікат з ІКТ.

В межах 73 % педагогів вважають, що мають потребу в підвищенні рівня своєї кваліфікації щодо використання ІКТ. Одночасно майже 55 % педпрацівників, оцінюючи свої потенційні можливості роботи за комп'ютером, визнали, що в своїх можливостях упевнені й відчують певні почуття задоволення під час досягнення успіхів у засвоєнні та використанні ІКТ, 33 % – відчують певні труднощі, але переконані, що зможуть підвищити свій рівень, якщо докладуть зусилля і старанність. Лише 1,4 % респондентів відчують

страх перед комп'ютерною технікою та не впевнені, що зможуть засвоїти технології.

Із опитаних 94 % викладачів використовують засоби інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній діяльності. З них майже 55 відсотків використовують ІКТ більше 5 років, четверта частина – 3 роки, взагалі не використовують – 6 %.

Моніторинг дозволив проаналізувати відповіді викладачів щодо оцінки ними свого рівня володіння комп'ютерними технологіями, адже володіння такими технологіями є необхідною умовою ефективного використання засобів ІКТ під час навчально-виховного процесу (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Види роботи	Оцінка у балах(% респондентів)				
	1	2	3	4	5
Робота з файловою системою	-	3,7	15,6	37,2	43,5
Робота в текстовому редакторі	0,4	3,7	10,9	31,3	53,7
Створення презентацій	1,0	2,7	19,0	32,7	44,6
Опрацювання графічного зображення	2,4	7,8	22,8	39,8	27,2
Робота з електронною поштою	4,4	4,8	16,3	28,9	45,6
Робота з мережею Інтернет	3,1	1,0	9,5	28,6	57,8

Як видно з таблиці, від 43 до майже 58 відсотків педагогів оцінюють свій рівень володіння технологіями 5-ма балами, виняток – уміння працювати з графічним зображенням (27 %). 4-ма балами свої можливості оцінюють від 29 до 40 % респондентів. Серед педагогів майже немає таких, хто не вміє працювати з файловою системою, у текстовому редакторі та створювати презентації.

Адміністрації навчальних закладів заохочують педперсонал до використання ІКТ під час навчально-виховного процесу, що підкреслили 95 % педагогів. У навчальних закладах працюють творчі групи педагогів, які займаються питаннями розробки та впровадження засобів ІКТ, так стверджують 78 % навчального персоналу міських навчальних закладів та 50 % – сільських.

Із опитаних працівників 68,4 % персоналу розміщують авторські матеріали на Web-ресурсах, але лише 17 % із них мають власні Web-сайти.

Окрема увага в ході дослідження приділялася питанням використання під час навчання електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП). Так, 70,4 % педагогів використовують ЕЗНП епізодично, за потребою; 16 % – використовують ЕЗНП систематично, але не всі їм підходять; 11 % – розробляють та удосконалюють форми і методи роботи з учнями на основі використання ЕЗНП; 16 % – не використовують через різні причини: освітній заклад не забезпечений ЕЗНП (6,5 %); не мають потреби (5,4 %); низку різних обставин (відсутність досвіду, бажання, обладнання) – 4 %.

Респонденти висловили свою думку щодо того, чи відповідає зміст ЕЗНП, які мають гриф МОН України, навчальній програмі: 61,6 % викладачів вважають, що зміст відповідає частково, 33 % – відповідає повністю. Основним недоліком ЕЗНП, на думку викладачів, є перенасиченість непотрібними даними (51 % респондентів), від 16 до 20 відсотків вважають їх неякісно оформленими, занадто складними у використанні, такими, що мають складний інтерфейс.

Педпрацівники відповіли на запитання щодо забезпеченості навчального закладу ЕЗНП:

- 62 % підкреслили, що у закладі є незначна кількість ЕЗНП, які використовуються під час навчально-виховного процесу;
- майже 22 % – що у їхніх закладах є педпрацівники, які систематично отримують (обмінюють, копіюють) ЕЗНП;
- 8,5 % – у навчальному закладі діє система централізованого поповнення через бібліотеку та матеріали потрапляють до навчального закладу через централізовані закупки;
- 7,5 % – у профтехзакладі практично відсутні ЕЗНП, навчальний процес успішно здійснюється без цих матеріалів.

Власні ЕЗНП розробляють лише 26 % педагогів.

Моніторинг дозволив проаналізувати, що заважає педагогам використовувати засоби ІКТ під час уроків. Серед основних причин: відсутність доступу до комп'ютерного класу на своїх уроках (7,8 %); недостатньо

електронного контенту, ЕЗНП та ресурсів (7,5 %); 5,4 % не мають достатніх навичок; залюбки використовують засоби ІКТ 53 % респондентів.

Використання засобів ІКТ впливає як на учнів, так і на педагогічний персонал. На думку 72 % педагогів використання ІКТ підвищує ефективність уроку, 59 % – дозволяє збільшити глибину занурення в матеріал, 51 % – економити час на уроках, 44 % – інтегрувати вивчення предметів; 42 % – реалізувати дослідницькі та проектні технології у навчанні, 38 % – здійснювати індивідуальний підхід у навчанні (серед міських педагогів таку думку підтримують 30 %, сільських – 41 %). 1,7 % вважають, що використання ІКТ відволікає учня від уроку, заважає педагогічній діяльності викладачів.

Аналіз відповідей респондентів дозволив зробити наступні висновки:

- використання ІКТ в навчальному процесі позитивно впливає на результати учнів, сприяє всебічному розвитку навчальних навичок і особистісних якостей учнів, підвищує ефективність уроку;
- викладачі і майстри відчувають потребу у підвищенні рівня кваліфікації щодо використання ІКТ, вдосконалення навичок володіння комп'ютерною технікою;
- кабінети недостатньо оснащені технікою, необхідною для використання ІКТ, не забезпечені підключенням до мережі Інтернет;
- навчальні заклади потребують кваліфікованих спеціалістів з обслуговування засобів ІКТ;
- використання засобів ІКТ в навчальному процесі має бути більш різноманітним та ширше використовуватися;
- забезпечення ПНЗ електронними засобами навчального призначення є недостатнім.